

inhoud van ons intellect. Beide, het zijn en het kennen, hebben hun ratio in het Woord, waardoor God alle dingen schiep ¹⁾.

Van uit dit hooge en heerlijke standpunt, waarop de Christelijke wijsheid ons plaatst, valt er ten slotte een verrassend licht op de verhouding van religie en philosophie. Beider verwantschap is door alle groote denkers gevoeld en erkend. Maar Hegel werd door zijne dialectische methode tot de opvatting geleid, dat de godsdienst primitieve wijsbegeerte, de in allegorie gehulde aanschouwelijke metaphysica van het volk, en de wijsbegeerte dus de in begrippen omgezette religie der denkers was. Maar daarmee deed hij aan het wezen van beide, met name van de religie, te kort. Want al ware het ook, dat de wijsbegeerte eene volledige verklaring der wereld en een volkomen zuiver begrip van God kon geven, daaraan zou de mensch toch niet genoeg hebben. De dorst van zijn hart gaat uit, niet allereerst naar een zuiver Godsbegrip, maar naar den levenden God zelven. Een mensch vindt geen rust, voordat God *zijn* God en *zijn* Vader geworden is. En nu moge de wijsbegeerte nog zulk eene heerlijke taak en roeping hebben, God zelven vinden wij aan hare hand niet; tot Hem naderen wij, met Hem treden wij in gemeenschap alleen in den weg der religie. Er is ook voor den diepsten denker geen rechtvaardiging uit het begrip ²⁾, maar alleen uit het geloof. Jezus sprak, Gode zij dank, niet de wijzen en verstandigen, maar de kinderkens, de kinderkens ook onder de wijsgeeren, zalig. Beter was dan nog de voorstelling van Schleiermacher, die religie en philosophie afleidde uit twee geheel onderschei-

1) Willmann, Geschichte des Idealismus I 279. 433 v. 541 enz.

2) Gelijk Dr. G. A. van den Bergh van Eysinga zegt, Allegorische Interpretatie 1904 bl. 28.